

Često postavljana pitanja

Transparency International- Indeks percepcije korupcije (IPK) 2004

Što je Indeks percepcije korupcije?

Indeks percepcije korupcije (IPK) Transparency International-a je poredak zemalja prema stupnju percepcije raširenosti korupcije među državnim službenicima i političarima. Indeks je sastavljen od podataka dobivenih iz stručnih ispitivanja vezanih za korupciju koje su provele razne ugledne ustanove. Indeks percepcije korupcije odražava stajališta poslovnih ljudi i analitičara iz cijelog svijeta uključujući stručnjake iz ocjenjivanih zemalja.

Za potrebe Indeksa percepcije korupcije, koja je definicija korupcije?

Indeks percepcije korupcije usredotočuje se na korupciju u javnom sektoru i definira korupciju kao zlouporabu javnih ovlasti radi osobnog dobitka. Ankete korištene u sastavljanju Indeksa percepcije korupcije sadrže pitanja koja se odnose na zlouporabu javnih ovlasti za osobni dobitak s naglaskom, na primjer, na primanje mita od strane državnih službenika kod javne nabave. Izvori ne razlučuju administrativnu od političke korupcije ili manja od većih koruptivnih djela.

Zašto se IPK temelji samo na percepciji?

Komparativne izjave o razini korupcije u raznim zemljama teško je temeljiti na konkretnim empiričkim podacima, npr. uspoređivanjem broja tužbi ili sudskih slučajeva. Takvi podaci ne odražavaju pravu razinu korupcije već stavljaju naglasak na kvalitetu tužitelja, sudova i/ili medija u otkrivanju korupcije. Jedina metoda prikupljanja komparativnih podataka temelji se dakle na iskustvu i percepcijama osoba koje su neposredno suočeni sa korupcijom u pojedinim zemljama.

Predstavlja li IPK pouzdano mjerilo za odlučivanje o raspoređivanju pomoći?

Neke su vlade dovele u pitanje korisnost slanja pomoći zemljama koje se percipira kao korumpirane te počele koristiti sistem bodovanja korupcije pri donošenju odluka o tome kojim zemljama treba poslati pomoć.

TI ne potiče na to da se IPK koristi na takav način. Zemlje koje se smatraju vrlo korumpiranim ne smiju biti kažnjene radi činjenice da su krenule od visokog stupnja korupcije. Takvim je zemljama potrebna posebna pomoć kako bi izašle iz začaranog kruga korupcije i siromaštva. Kada se određena zemlja smatra korumpiranom, no postoji volja za reformom, donatori bi trebali prepoznati to kao znak da je potrebno ulaganje u sustavne mjere za suzbijanje korupcije. Donatori koji namjeravaju pružiti financijsku potporu velikim razvojnim projektima u korumpiranim zemljama, moraju obratiti pažnju na posebna upozorenja na korupciju i uvjeriti se da su provedene sve prikladne mjere kontrole kako bi se korupcija ograničila.

Koje su zemlje nove u Indeksu percepcije korupcije za 2004. godinu?

Sljedeće zemlje se nalaze u Indeksu percepcije korupcije za 2004. godinu, ali ne i za 2003. godinu: Barbados, Benin, Čad, Kongo, Eritreja, Gabon, Malta, Mongolija, Nepal, Niger, Sejšeli, Surinam i Turkmenistan.

Može li se zaključiti da je zemlja s najmanjim brojem bodova najkorumpiranija zemlja na svijetu?

Ne. Zemlja s najmanjim brojem bodova je zemlja koju se percipira kao najkorumpiraniju od svih u indeksu. U svijetu ima više od 200 suverenih zemalja a posljednji IPK obuhvaća tek 146 od njih.

Što je važnije, mjesto koje određena zemlja zauzima u Indeksu ili broj bodova?

Dok poredak zemalja pomaže Transparency International-u da sastavi Indeks, broj bodova pojedine zemlje je znatno važniji pokazatelj percipirane razine korupcije u zemlji.

Može li se broj bodova pojedine zemlje u Indeksu percepcije korupcije za 2004. godinu uspoređivati s onima iz prošlih Indeksa?

Indeks prvenstveno pruža godišnji pregled stavova poslovnih ljudi i analitičara a stavlja manji naglasak na promjene tijekom godina.

Usporedbe s proteklim godinama se moraju temeljiti isključivo na broju bodova određene zemlje no ne i njezinom mjestu u Indeksu. Mjesto koje pojedina zemlja zauzima u Indeksu se može promijeniti jednostavno stoga što u indeks mogu biti uključene nove zemlje dok druge mogu biti izostavljene iz njega. Veći broj bodova je pokazatelj da su se ispitanici pozitivnije izjašnjavali dok manji broj bodova pokazuje da je percepcija ispitanika negativnija.

No ipak, promjene u broju bodova iz godine u godinu nisu rezultat isključivo promjena u percepciji korupcije već i promjena u uzorku ispitanika i metodologije. Neki od izvora podataka se ne ažuriraju svake godine te ih se mora izuzeti iz IPK, a dodaju se novi, pouzdani izvori. Pored različitih ispitanika i manjih razlika u metodologiji, promjena u bodovima pojedine zemlje također može biti odraz činjenice da su prikupljena drugačija stajališta te da se postavljaju drugačija pitanja.

Koje su zemlje zabilježile najveći pad u broju bodova između 2003. i 2004. godine?

Uspoređivanje godina predstavlja problem u pogledu Indeksa percepcije korupcije. No poneki se trendovi, koji nisu uvijek očiti u sveukupnom zbiru bodova, s oprezom mogu izdvojiti do mjere u kojoj se promjene mogu povezati s pojedinačnim izvorima podataka. Primjeri tendencije pada u broju bodova od 2003. do 2004. godine koje vrijedi istaknuti su Bahrein, Belize, Cipar, Dominikanska Republika, Jamajka, Kuvajt, Luksemburg, Mauricijus, Oman, Poljska, Saudijska Arabija, Senegal te Trinidad i Tobago. U navedenim slučajevima promjene u percepciji su nastale u posljednje tri godine. Kod slučajeva nižeg broja bodova u Indeksu percepcije korupcije za 2004. godinu kod zemalja kao što su Bjelorusija, Kuba, Izrael, Italija, Namibija, Pakistan, Palestinska samouprava i Katar, niži broj bodova je djelomično rezultat tehničkih čimbenika tehnologije korištene za IPK kao što je uključivanje novih ili izostavljanje starih anketa u usporedbi s prošlom godinom.

Koje su zemlje zabilježile najveći napredak u odnosu na prošlu godinu?

Na osnovi podataka iz izvora koji se redovito koriste u Indeksu, napredak u odnosu na 2003. godinu se može postigle su Austrija, Bocvana, Češka, El Salvador, Francuska, Gambiju, Njemačka, Jordan, Švicarska, Tanzanija, Tajland, Uganda, Ujedinjeni Arapske Emirati i Urugvaj. Veći broj bodova u Indeksu za 2004. godinu za zemlje kao što su Kamerun, Kostarika, Estonija, Libija, Makedonija, Madagaskar, Papua Nova Gvineja i Srbija i Crna Gora, jednim djelom je rezultat tehničkih čimbenika metodologije korištene u izradi Indeksa percepcije korupcije kao što je uključivanje novih i izostavljanje pojedinih anketa iz prošle godine.

Indeks percepcije korupcije postoji već deset godina. Postoje li neki dugoročni trendovi u broju bodova pojedinih zemalja?

Važno je naglasiti kako Indeks percepcije korupcije nije izrađen u svrhu uspoređivanja promjena poretka zemalja tijekom godina s obzirom da se ankete za potrebe Indeksa svake godine razlikuju. No analiza pojedinih izvora podataka koji se duže vrijeme koriste u Indeksu percepcije korupcije pokazuje određene dugoročne skupne promjene. Zemlje koje su s vremenom

povećale broj bodova uključuju Kolumbiju, Bugarsku, Estoniju, Hong Kong, Meksiko i Španjolsku; zemlje koje su smanjile broj bodova tijekom godina uključuju Argentinu, Ekvador, Poljsku i Zimbabve. Dodatna istraživanja o dugoročnim trendovima u percepciji razine korupcije se upravo provode a rezultati se očekuju u 2005. ili 2006. godini.

Koji su izvori podataka za Indeks percepcije korupcije?

Indeks percepcije korupcije za 2004. godinu sastavljen je iz podataka prikupljenih putem 18 različitih anketa i ispitivanja provedenih od strane 12 nezavisnih ustanova. TI se trudi osigurati izvore podataka najviše kvalitete i uvjeriti se da je ispitivanje provedeno u duhu integriteta. Kako bi se uzeli u obzir pri obrađivanju, prikupljeni podaci moraju biti pravilno dokumentirani i ne smije postojati sumnje u njihovu vjerodostojnost.

S obzirom da se temeljne promjene u razini korupcije u pojedinim zemljama sporo događaju, Indeks percepcije korupcije Transparency International-a temelji se na trogodišnjem prosjeku. IPK za 2004. godinu se temelji na ispitivanjima iz 2002. do 2004. godine.

Za potpunu listu i detalje o pitanjima iz anketa, broju ispitanika i pokrivenosti 18 anketa i ispitivanja uključenih u IPK za 2004. godinu, posjetite web stranicu www.transparency.org/surveys/#cpi ili www.icgg.org.

Čija se mišljenja ispituju u anketama?

Ispitivanja se provode među poslovnim ljudima i analitičarima uključujući i one iz zemalja u kojima se istraživanja provode. Važno je naglasiti da se stajališta osoba iz zemalja u kojima se provode ispitivanja podudaraju sa stajalištima stručnjaka izvana.

U proteklim istraživanjima, stručnjaci anketirani za potrebe Indeksa percepcije korupcije često su bili poslovni ljudi iz razvijenih zemalja sa sjevera; stajališta stručnjaka iz zemalja u razvoju nisu bila dovoljno zastupljena. No to se promijenilo. Agencija Gallup International provela je u ime Transparency International-a istraživanje među ispitanicima iz zemalja s tržišnim ekonomijama u razvoju, tražeći od njih da ocjene rad državnih službenika u razvijenim zemljama. Sličan pristup je koristila i agencija Information International. Rezultati ovih istraživanja podudaraju se s drugim izvorima. Ukratko, IPK objedinjuje percepcije korupcije širokog spektra, koje ne podležu kulturološkim razlikama i pristranostima i nisu proizvod isključivo američkih i europskih stručnjaka.

Kako se indeks izračunava?

TI je poduzeo znatne napore kako bi se u obradi podataka osiguralo korištenje metodologije najviše kvalitete. Detaljni opis korištene metodologije je dostupan na stranicama www.transparency.org/surveys/#cpi i www.icgg.org.

Metodologiju korištenu pri izradi IPK pregledava Koordinacijski odbor koji se sastoji od vodećih međunarodnih stručnjaka na polju korupcije, ekonometrije i statistike. Članovi Koordinacijskog odbora iznose prijedloge za poboljšanje Indeksa percepcije korupcije a vodstvo Transparency International-a donosi posljednju odluku o korištenju određene metodologije. Statistička obrada Indeksa percepcije korupcije provodi se na Sveučilištu Passau pod vodstvom prof. dr. Johanna Grafa Lambsdorffa.

Odgovore na sva ostala često postavljana pitanja o Indeksu percepcije korupcije Transparency International-a za 2004. godinu, zajedno s okvirnim dokumentom (o metodologiji), možete pronaći na www.transparencv.org/surveys/#cpi

